

การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย

นางสาว อนงค์ เอียงอุบล

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๔

ISBN 974-561-739-3

008469

i 1666274X

An Analytical Study of Compound Words in Thai

Miss Anong Iangubol

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

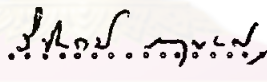
ISBN 974-561-739-3

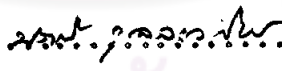
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย
โดย นางสาว อนงค์ เชียงอุบล
ภาควิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นววรรณ พันธุเมธา
 อาจารย์ อุษภักดิ์ ชำนิโรคสานต์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวาทย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นววรรณ พันธุเมธา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ อุษภักดิ์ ชำนิโรคสานต์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความหมายของคำประสม โดยจำแนกคำประสมตามลักษณะส่วนประกอบ หน้าที่ และความหมายพร้อมทั้งยกตัวอย่าง ในบทสุดท้ายเป็นการสรุปผลการวิจัย และเสนอประเด็นที่น่าสนใจที่ยังมิได้เสนอไว้ในวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อให้ผู้สนใจได้ค้นคว้าต่อไป นอกจากนี้ ยังมีภาคผนวกซึ่งเสนอรายการคำประสมที่จำแนกประเภทตามหน้าที่และตามความสัมพันธ์ตามลำดับชั้นของคำเดี่ยว ซึ่งเป็นส่วนประกอบของคำประสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title An Analytical Study of Compound Words in Thai
Name Miss Anong Iangubol
Thesis Advisor Assistant Professor Dr.Navavan Bandhmedha
 Acharn Dusdeporn Chumnirokasant
Department Thai
Academic Year 1982

ABSTRACT

This thesis aims to study the criteria used to determine a compound word and to analyse its composition, function and meaning. The research reveals that the main criterion to determine a compound word is that a compound word must be composed of at least two morphemes and that it must have two constituents. Each constituent may be a free morpheme or a phrase, a compound or double word, which is composed of free morphemes. Whatever the constituents are, they must co-function as one word. As for the composition of a compound word, a compound word may consist of two to five words which are from seven classes of words. These words are in two forms of heirarchical relationships : head-attributes, and head-head. Compound words can be divided into two groups : one with a single function and the other with several functions. As far as the meaning is concerned, compound words can roughly be divided into two groups ; names and actions.

The findings are described in six chapters. Chapter 1 states the purpose of this study. Chapter 2 presents the historical background of the study and research on compound words. Chapter 3 to 5 analyse the criteria used to determine compound word, their compositions, function and meaning. In the final chapter a summary of the finding is given and several interesting points which are not studied in the thesis are suggested for further research. At the end, an appendix is included. It presents a list of compound words grouped according to their functions and the hierarchical relationships between their compositions.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและสำนึกตลอดเวลาที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับการดูแล เอาใจใส่ คอยกระตุ้น ทั้งให้ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไข จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นววรรณ พันธุเมธา และ อาจารย์ ดุษฎีพร ขำนิโรคคานต์ ผู้เป็น อาจารย์ที่ปรึกษา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประทีป มโนมัยวิบูลย์ ที่ได้กรุณาให้ ข้อคิดบางอย่าง เกี่ยวกับภาษาไทยและภาษาจีน

ขอบพระคุณผู้มีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิไลวรรณ สมโสภณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัญชลี ชยานุวัชร และ นางสาว กัญรัตน์ สมิตะพินทุ

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และ ร.ต.อ.พินิจ รุ่งแจ้ง ที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาของการเขียนวิทยานิพนธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญคำย่อ	๓๑
บทที่	
๑. บทนำ	๑
๒. ความเป็นมาของการศึกษาและวิจัยคำประสม	๔
๑. หนังสือ	๔
ก) ภาษาไทย	๔
ข) ภาษาอังกฤษ	๑๔
๒. วิทยานิพนธ์	๑๘
ก) ภาษาไทย	๑๘
ข) ภาษาอังกฤษ	๒๐
๓. บทความ	๒๘
ก) ภาษาไทย	๒๘
ข) ภาษาอังกฤษ	๓๒
๓. เกณฑ์ในการพิจารณาคำประสม	๓๔
๑. ศัพท์เฉพาะ	๓๔
ก. หน่วยคำ	๓๔
ข. หน่วยคำอิสระ	๓๔
ค. หน่วยคำไม่อิสระ	๓๖

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่

หน้า

๒.	เกณฑ์ในการพิจารณาคำประสม	๓๗
	ก. คำจำกัดความของคำประสม	๓๗
	ข. เกณฑ์สำคัญ	๓๗
	ค. เกณฑ์เสริม	๔๑
๔.	ส่วนประกอบและหน้าที่ของคำประสมในภาษาไทย	๔๖
	๑. การเรียงลำดับคำ เกี่ยวในคำประสม	๔๘
	ก. คำประสมที่ประกอบด้วยคำ ๒ คำ	๔๘
	ข. คำประสมที่ประกอบด้วยคำ ๓ คำ	๕๐
	ค. คำประสมที่ประกอบด้วยคำ ๔ คำ	๕๓
	ง. คำประสมที่ประกอบด้วยคำ ๕ คำ	๕๔
	๒. ความสัมพันธ์ตามลำดับชั้นของคำ เกี่ยวซึ่งเป็นส่วนประกอบ ของคำประสม	๕๕
	ก. คำประสมที่มีโครงสร้างเป็น แบบ ก. ส่วนหลัก + ส่วนขยาย	๕๖
	ข. คำประสมที่มีโครงสร้างเป็น แบบ ข. ส่วนหลัก + ส่วนหลัก	๖๔
	๓. หน้าที่ของคำประสม	๖๗
	ก. คำประสมประเภททำหน้าที่เพียงอย่างเดียว	๖๗
	๑) คำประสมประเภทนาม	๖๗
	๒) คำประสมประเภทสรรพนาม	๗๖
	๓) คำประสมประเภทกริยา	๗๗
	ข. คำประสมประเภททำหน้าที่ได้หลายหน้าที่	๘๑
	๑) คำประสมประเภทนาม-คุณศัพท์	๘๑
	๒) คำประสมประเภทนาม-กริยา	๘๔

บทที่

หน้า

๓)	คำประสมประเภทกริยา-คุณศัพท์	๘๕
๔)	คำประสมประเภทกริยา-กริยาวิเศษณ์	๘๘
๕)	คำประสมประเภทนาม-คุณศัพท์-กริยา	๘๘
๖)	คำประสมประเภทคุณศัพท์-กริยา-กริยาวิเศษณ์	๙๐
๗)	คำประสมประเภทนาม-คุณศัพท์-กริยา-กริยาวิเศษณ์	๙๓
๔.	ความหมายของคำประสม	๙๔
๑.	คำประสมที่เป็นชื่อ	๙๔
ก.	คำประสมที่มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายของคำที่นำมาประกอบกัน	๙๕
๑)	คำประสมที่มีคำหนึ่งเป็นชื่อเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนคำอื่นในคำประสมช่วยจำแนกชนิดย่อยของสิ่งนั้น	๙๕
๒)	คำประสมที่คำซึ่งนำมาประกอบกันนั้นร่วมกันให้ความหมายของคำประสม	๑๐๖
ข.	คำประสมที่มีความหมายต่างไปจากความหมายของคำที่นำมาประกอบกัน	๑๑๓
๒.	คำประสมที่หมายถึงกริยาอาการ	๑๒๖
ก.	กริยาแสดงสภาพ	๑๒๗
ข.	กริยาแสดงประสบการณ์	๑๓๐
ค.	กริยาแสดงอาการ	๑๓๒
๖.	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๓๖
บรรณานุกรม		๑๕๖

ภาคผนวก ๑๕๕

ประวัติผู้เขียน ๒๐๖

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญคำย่อและอักษรย่อ
คำย่อและอักษรย่อต่าง ๆ ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีดังนี้

<u>คำย่อและอักษรย่อ</u>	<u>ย่อมาจาก</u>
๑. ชื่อหมวดคำ	
น	ค่านาม
ก	คำกริยา
ล	คำลักษณนาม
จ	คำจำนวนนับ
ลท	คำลำดับที่
บว	คำบอกเวลา
บุพ	คำบุพบท
ค	คำคุณศัพท์
กว	คำกริยาวิเศษณ์
กอย	คำกริยาอาการย่อ
๒. ชื่อส่วนของประโยค	
ก. ส่วนของประโยคที่เป็นหน้าที่ของค่านาม	
ป	หน่วยประธาน
ต	หน่วยกรรมตรง
ร	หน่วยกรรมรอง
นต	หน่วยนามเดี่ยว
ข. ส่วนของประโยคที่เป็นหน้าที่ของคำกริยา	
อ	หน่วยกรรม
ส	หน่วยกรรม
ท	หน่วยทวิกรรม

คำย่อและอักษรย่อ

ย่อมาจาก

๓. ชื่ออื่น ๆ

นำ

คำกริยานำกริยาอื่น

บุพบทตาม

คำกริยาที่ต้องมีบุพบทตามเสมอ

โบ

คำที่มีใช้เฉพาะสมัยโบราณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย